

Checklistan för naturhänsyn

Vi tryggar naturobjekt som är viktiga för den biologiska mångfalden

Naturobjekt som är viktiga för den biologiska mångfalden kan avvika från den omkringliggande skogsnaturen till exempel genom att de är fuktiga, bördiga eller i naturtillstånd. På naturobjekten lever arter som är specialiserade på just de förhållandena. Att spara viktiga naturobjekt är en central naturhänsynsåtgärd.

Viktiga objekt för skogens mångfald är småvatten och deras trädbevuxna skyddszoner, berg och stenbunden mark, stup och skogen vid stupets nedre del, bördiga kärr och mindre lundområden och torvmarker med vattenhushållning i naturtillstånd.

Livsmiljöer som är skyddade i skogslagen bevaras alltid. Också skogscertifieringen kräver att naturobjekt skyddas. Bevarandet av naturobjekt som är viktiga för mångfalden kan främjas genom att man riktar naturhänsynsåtgärder till deras närhet.

Vi lämnar svåra och lågproducerande ställen orörda

Exempel på svåra och lågproducerande ställen är branta sluttningar, steniga områden och mjuka terrängpartier som bär maskinerna dåligt. När vi lämnar svåra och lågproducerande ställen utanför avverkningar blir inkomstbortfallet vanligtvis litet eftersom skogsförnyelsen ofta är dyr och osäker på dessa ställen.

Dessa ställen lämpar sig därför bäst för grupper av naturvårdsträd och viltbuskage. I unga bestånd kan man lämna dessa partier att utvecklas till kommande grupper av naturvårdsträd.

Vi sparar viltbuskage

Viltbuskagen är grupper av träd och underväxt som vi sparar vid skogsbruksåtgärder. Storleken kan variera från en grupp på några träd till större objekt. Viltbuskage lämnas för att fåglar och andra djur ska hitta föda och skydd i skogen.

I viltbuskaget lämnar vi underväxt och träd av olika storlek och olika trädslag. Granen är det viktigaste trädslaget i viltbuskaget eftersom det erbjuder det bästa skyddet. Viltbuskaget är värdefullt för viltet och den biologiska mångfalden när det består av flera olika trädslag och kronskikt.

Vi upprätthåller en trädslagsblandning

Ett lövträdsinslag i barrträdsdominerad skog ökar skogens biologiska mångfald och landskapsvärde, och minskar risken för skador. En trädslagsblandning förbättrar också markens egenskaper och ger ett bättre naturligt plantuppslag. Blandskog har en större artrikedom än ren barrskog. I en blandskog utgör huvudträdslaget mindre än tre fjärdedelar av beståndets stamantal.

Vi bibehåller antalet trädslag

Att bibehålla antalet trädslag i ett bestånd betyder att det efter en skogsbruksåtgärd växer lika många trädslag som det fanns innan arbetet påbörjades. Vi berikar naturen genom att upprätthålla ett mångsidigt trädbestånd eftersom varje trädslag har ett stort antal egna arter som följeslagare. Målet är bibehålla också sådana arter som man inte tänker utnyttja ekonomiskt. Speciellt aspar, sälgar, alar, rönnar och ädla lövträd är värdefulla för den biologiska mångfalden.

Vi sparar en skyddszon mot vatten

Skyddszonerna mot vatten är viktiga på många sätt. Den orörda markytan och ytvegetationen i skyddszonen binder näringsämnen och markpartiklar som annars skulle sköljas ut från avverkningsytan, och det här minskar eutrofieringen av vatten och bevarar områdets naturvärden. Skyddszonens bredd kan variera beroende på markens lutning, jordarten och belastningen från tillrinningsområdet.

De träd som växer på skyddszonen ger den beskuggning som vissa växt- och djurarter behöver för skydd, rörelse, näring eller förökning. Lövträdsbeståndet och buskskiktet är oftast mångsidiga, och där kan växa trädslag som förekommer fåtaligt, till exempel klibbal.

Småvattenlivsmiljöer i skogslagens 10 §, källor, bäckar, rännilar och små tjärnar med närmiljöer lämnas utanför skogsbruksåtgärder.

Vi sparar en övergångszon vid torvmarken

I övergångszonen lever både torvmarksarter och moarter. Kantzonen har flera olika trädslag och kronskikt, livskraftigt blåbärsris och annan risvegetation samt fuktig mark.

Övergångszonerna lämnas utanför skogsbruksåtgärderna eller behandlas på ett sådant sätt som bevarar deras särdrag. Övergångszonen gynnar både torvmarkens och moskogens organismer. Speciellt viktig är en mångsidig och riklig insektsfauna, som erbjuder föda till hönsfåglarnas ungpullar, och ett tätt trädbestånd som ger skydd nära matställena.

Vi främjar naturvärdena på kantzonen mot åkern

Kantzonen mellan åker och skog kan påminna om en öppen äng, vara halvöppen hagmark eller ett slutet och flerskiktat bestånd. Åkerkanterna erbjuder föda, skydd och boplatser till vilt, fåglar, pollinerande insekter och till rovdjur som äter skadedjur.

Huvudmålet med att sköta de trädbevuxna kantzonen och skogsholmarna på åker är att öka skiktningen i träd- och buskskiktet och bevara artrikedomen. Kantzonen kan utnyttjas som plats för naturvårdsträd.

Vi tryggar speciella arter

Speciella artförekomster är platser där det förekommer hotade och nära hotade arter som skyddas i lag eller frivilligt. Att man tryggar artförekomsten innebär att arterna har tillräckligt gynnsamma förhållanden för att kunna finnas kvar på platsen efter skogsbruksåtgärden.

Vilka metoder som lämpar sig för att trygga en artförekomst beror på artens krav på livsmiljö och på vilka förhållanden som råder på platsen. Som en del av planeringen av skogsbruksåtgärden identifierar man vilka faktorer i livsmiljön som är viktiga för arten, till exempel mikroklimat och skuggning. Man bevarar dessa faktorer när åtgärden genomförs.

Vi sparar grupper av naturvårdsträd

Naturvårdsträden är levande träd som skogsägaren sparar för evigt. Naturvårdsträden får växa, dö och murkna i skogen. Rekommendationen är att koncentrera naturvårdsträden i grupper med många trädslag och underväxt. Grövre lövträd och speciella trädindivider lönar sig också att spara ensamma.

Genom att spara naturvårdsträd bevarar vi inslaget av gamla levande träd i ekonomiskog och trädslag med mindre ekonomiskt värde. Många arter har nytta av naturvårdsträden både under deras livstid och när de utvecklas till död ved. Grupperna av naturvårdsträd mjukar också upp landskapsbilden vid förnyelseavverkning.

Vi sparar död ved

Med död ved avser vi en död trädstam eller en del av en trädstam där nerbrytande organismer kan leva. Vi sparar döda träd för att upprätthålla artmångfalden. I den döda veden lever tusentals arter, bland annat mossor, tickor och insekter. Dessa arter tryggar balansen i skogsnaturen genom att de deltar i nerbrytningen och cirkulationen av näringsämnen.

Bristen död ved är den största enskilda orsaken till att antalet skogslevande arter

har minskat. Ungefär 500 hotade och hänsynskrävande arter är beroende av död ved. Många skogsfåglar hittar näring och boplatser i död ved. Den döda veden innebär ingen risk för skogens hälsa.

Vi gör högstubbar

En högstubbe är den stubbe som man får när man med skördaren kapar ett träd på 2–5 meters höjd. Högstubbarna ökar mängden stående död ved som det råder brist på speciellt i unga skogar.

Fuktighetsförhållandena är olika på olika höjder i högstubbarna och därför erbjuder de mångsidiga förhållanden för de arter som lever i den döda veden. De högstubbar som gjorts av lövträd börjar murkna redan inom några år, och hackspettar och mesar kan hacka bohål i dem.

Vi tar hänsyn till naturen i markberedningen

Markberedningsmetoden och hur kraftigt marken bereds avgörs efter behov. Undvik att markbereda för kraftigt. Utanför markberedningen lämnas partier som är viktiga för naturhänsynen, värdefulla livsmiljöer, skyddszoner, små våtmarker och grupperna av naturvårdsträd. Stående och liggande död ved bevaras hel, och mot grupperna av naturvårdsträd lämnas en minst två meter bred zon utan markberedning.

Vid markberedning tar man hänsyn till vattenvården. Mot vattendrag och diken lämnas en med tanke på lutning och jordart tillräckligt bred skyddszon utan markberedning. Vid livsmiljöer som skyddas av skogslagen ska skyddszonen vara så bred att den tryggar livsmiljöns särdrag.

Vattenvård vid virkesdrivning och markberedning

Med vattenvårdsåtgärderna strävar man efter att ytvattens tillstånd inte ska försämrats. När markytan söndras antingen genom markberedning eller i maskinernas körstråk lösgörs fasta partiklar som lätt kommer i rörelse. Skyddszonerna hindrar fasta partiklar och näringsämnen från att sköljas ut från avverkningsytan till vattnet.

Undvik att köra över bäckar och rännilar. Om det inte går att undvika ska det ske på en så bärande plats som möjligt. Terrängens lutning och markens fukthalt ska beaktas i markberedningen och planeringen av körstråken. Om man leder bort vatten från figuren ska nödvändiga vattenvårdsåtgärder alltid vidtas. Vattenvårdsåtgärder är bland annat grävavbrott, översilningsytor och sedimenteringsbassänger.

Planteringstäthet och trädslagsblandning

I skogsvården strävar man ofta efter en blandning av trädslag, även om man sår eller planterar bara ett. En trädslagsblandning ökar skogens biologiska mångfald. Andra trädslag kommer genom naturlig förnyelse. Det rekommenderas att man sparar en lämplig del av dem redan för att garantera skogens bästa möjliga tillväxt. Om växtplatsen har goda förutsättningar för att det ska uppstå naturplantor kan man använda en glesare planteringstäthet.

Klent bestånd som blivit kvar vid förnyelseavverkning bör inte röjas bort helt och hållet. Om det på förnyelseytan redan finns ett tillräckligt tätt och bra plantuppslag kan man utnyttja det och spara i kostnaderna för markberedning och odling.